

Het complexe oeuvre van Isa Genzken

Beatrix Ruf over haar eerste aankoop voor het Stedelijk Museum

Het werk van de Duitse kunstenares Isa Genzken is niet makkelijk onder één noemer te vangen. Ze maakt sculpturen in de meest uiteenlopende materialen, films, schilderijen, installaties en collages waarin thema's als moderniteit, het lichaam en architectuur aan bod komen. Deze maand opent de grootste overzichtstentoonstelling ooit over Genzken in het Stedelijk Museum Amsterdam. Een uitgelezen kans om het vorig jaar aangekochte schilderij *Zwei Lampen* in de context van het oeuvre te zien.

'Ik was nog in gesprek met het museum toen ik hoorde dat dit werk te koop was, en het trof me meteen hoeveel raakvlakken het met de collectie heeft'

Beatrix Ruf

Isa Genzken (geb. 1948, Bad Oldesloe, Duitsland) geldt als een van de meest invloedrijke kunstenaars uit de laatste decennia. Over gebrek aan erkenning heeft zij nooit te klagen gehad – al in 1989 was er een tentoonstelling van haar werk in Museum Boijmans Van Beuningen – maar vooral de laatste jaren staat zij volop in de belangstelling met grote overzichtstentoonstellingen in Keulen, Londen en New York. Genzken is vertegenwoordigd in diverse Nederlandse musea, waaronder het Kröller-Müller Museum en Museum Boijmans Van Beuningen. Ook in de collectie van het Stedelijk Museum waren al enkele werken uit verschillende periodes aanwezig: een sculptuur en een serie foto's uit de vroege jaren tachtig, een foto uit 2003 en een sculptuur uit 2006. *Zwei Lampen* is het eerste schilderij van Genzken in de Collectie Nederland, waarin vooral het sculpturale werk sterk is vertegenwoordigd.

MORE LIGHT RESEARCH

De voorstelling, twee designlampen als bleke skeletten tegen een donkere achtergrond, roept zowel associaties op met een röntgenfoto, als met een verkeerd belichte of bewogen foto. Dat effect bereikte Genzken door de voorwerpen met behulp van een sjabloon in verschillende lagen lak op het doek aan te brengen, en daarbij het sjabloon af en toe iets te verschuiven. Het werk stamt uit de jaren negentig, toen de kunstenares experimenteerde met schilderijen waarin met sjablonen en lak en/of verf een licht-donker beeld van lampen, armaturen of verwante objecten wordt opgeroepen. In deze werken, die Genzken 'MLR Paintings' (*More Light Research Paintings*) doopte, gaat het om contrasten:

licht en schaduw, negatieve en positieve vormen, binnen en buiten.

'*Zwei Lampen* is een uitzonderlijk stuk in het oeuvre van Isa Genzken', zegt Beatrix Ruf, die in november 2014 aantrad als directeur van het Stedelijk Museum. Zij spreekt en leest inmiddels Nederlands, maar geeft er op dit moment nog de voorkeur aan het interview in het Engels te doen. Het schilderij van Genzken was de eerste aankoop in haar huidige functie. 'Ik was nog in gesprek met het museum toen ik hoorde dat dit werk te koop was, en het trof me meteen hoeveel raakvlakken het met de collectie heeft', vertelt Ruf. 'De dialoog tussen kunst en design is het duidelijkste voorbeeld daarvan, maar ook de relatie met minimal art en conceptual art, waar het Stedelijk een sterke geschiedenis in heeft. Bovendien past dit werk met de weergave van licht en de kleuren in de traditie van de Hollandse schilderkunst. Het is alsof het zelf licht uitstraalt. Geen klassiek schilderij dat de illusie van een lamp oproept, maar een evocatie van de geschiedenis van de schilderkunst van Rembrandt tot Warhol. Ruf ziet *Zwei Lampen* als een waardevolle toevoeging aan de collectie van het Stedelijk Museum: 'Met de samensmelting van kunst en design sluit het aan bij de vroege Bauhaus en De Stijl, en het past ook bij het werk van kunstenaars als Dan Flavin, Barnett Newman, Ad Reinhardt en Ellsworth Kelly.'

Op de thematisch ingerichte tentoonstelling *Isa Genzken: Mach Dich hübsch!* wordt de nieuwe aanwinst vergezeld van andere 'lichtschilderijen'. 'We zijn erin geslaagd bijna alles uit deze serie te lenen – persoonlijk vind ik ons werk het beste daaruit', zegt Ruf: 'De aankoop van *Zwei Lampen* was een stimulans om een tentoonstelling over Genzken te organiseren, en het is fantastisch dat we dit al een jaar na de verwerving konden doen.' Wat maakt deze kunstenares zo uniek? Ruf: 'Het oeuvre van Isa Genzken is enorm gevarieerd en complex. Rode draden zijn de relatie tussen binnen en buiten, de identiteit van het oppervlak, gelaagdheid, projectie. Haar werk is extreem esthetisch, heel precies en gedurfd. Ze laat je de wereld ervaren en ze laat je reflecteren op onze aanwezigheid daarin.' Genzken kiest daarvoor steeds een andere vorm en steeds andere materialen. 'Ze daagt de moderne kunst voortdurend uit en staat niet toe dat haar werk in een hokje van een bepaalde stijl wordt geduwd,' zegt Ruf, 'en dat is een belangrijk element waarmee ze ook jonge kunstenaars aanspreekt.'

Zwei Lampen

Isa Genzken

1994. Lak op doek, 200 x 92 cm

Bijdrage: € 96.667, waarvan € 40.000 uit het Themafonds

Moderne en Hedendaagse kunst

STEDELIJK MUSEUM AMSTERDAM

Zwei Lampen van Isa Genzken is aangekocht met steun van de Vereniging Rembrandt mede dankzij haar Themafonds Moderne en Hedendaagse kunst en het Mondriaan Fonds.

JONGE TALENTEN IN HET STEDELIJK

In een kort na haar aanstelling verschenen interview met *de Volkskrant* benadrukte Ruf dat zij vindt dat het Stedelijk Museum de canon niet moet bevestigen, maar moet bepalen. Dat betekent geenszins dat zij zich zal beperken tot eigentijdse kunst. Ook de historische collectie moet voortdurend getoetst en bevraagd worden. Niettemin is het voornemen van Ruf om ruim baan te maken voor jonge kunstenaars, zoals het Stedelijk Museum ook in het verleden heeft gedaan. Dat past in het DNA van het museum, zoals ze dat zelf verwoordt. Ze herinnert zich nog haar eerste bezoek aan het Stedelijk, lang geleden, en hoe ze onder de indruk was van het museum en 'the legendary staircase'. 'Voor mij was dit hét voorbeeld voor hoe een museum en de atmosfeer moesten zijn.

Het Stedelijk heeft een fantastische geschiedenis van tentoonstellingen', vertelt Ruf, die zelf ook een experimentele benadering voorstaat: 'We willen werk van jonge talenten tonen. Ik geloof dat je in je eigen tijd moet staan en je eigen tijd moet volgen, dat je jonge kunstenaars in een vroeg stadium moet laten zien.' Voor aankopen geldt hetzelfde. Ruf vindt dat je gestaag moet voortbouwen op de bestaande collectie en is er een voorstander van dat te doen met eigentijdse kunst. Omdat het verzamelen daarvan complexer is geworden en de prijzen voor contemporaine kunst hoog zijn, is een goed contact met privéverzamelaars en kunstenaars essentieel, legt ze uit. Als voorbeeld noemt ze Ed Atkins, die na afloop van zijn recente solotentoonstelling in het Stedelijk een grote donatie aan het museum heeft gedaan.

Ook fondsenwerving is in toenemende mate van belang. In Zwitserland, waar Ruf eerder werkte, heeft

Kunstvragen

Frederieke Schoute (37)

Advocaat bij Stibbe, lid van de Vereniging Rembrandt sinds 2000, van de Caius Cirkel sinds de oprichting in 2011

Wat is uw eerste kennismaking met kunst?

'Ik kan me niet anders herinneren dan dat kunst onderdeel van mijn leven is, alleen al door de schilderijen en kasten vol kunstboeken thuis. Mijn broertje en ik werden van jongs af meegenomen naar musea en kerken. Een bezoek aan de kathedraal van Reims met zijn lachende engel aan de buitenkant en binnen prachtige glas-in-lood ramen van Chagall vond ik verrassend.'

Herinnert u zich nog uw eerste kunstreproductie?

'Jazeker, een poster van Malevich, *Meisje met kam in het haar* van de tentoonstelling in 1989 in het Stedelijk. Vorig jaar zag ik het werk op de Malevich-tentoonstelling. Opmerkelijk hoe klein het is, grappig dat reproducties je ook behoorlijk kunnen 'bedriegen'.'

Wat is uw eerste kunstaankoop?

'Op een reis door Indonesië in mijn studententijd kocht ik bij een kunstenaar een moderne batikdoek – vrouwen met vruchtenmanden op het hoofd. Een traditioneel onderwerp in eigentijdse uitvoering. Vooral de elegante lijnvoering à la Matisse vond ik mooi.'

Naar welk museum gaat u graag terug?

'Dat zijn er vele. Het Kröller-Müller met de beeldentuin is een favoriet. Sommige beelden gaan helemaal op in de omgeving, de bronzen boom van Giuseppe Penone bijvoorbeeld. Bij mij in de buurt geniet ik van het Joods Historisch Museum. Vorig jaar waren daar schilderachtige foto's van Saul Leiter te zien. Ook het privémuseum Nihon no hanga met Japanse prenten is een ontdekking.'

Welke tentoonstelling heeft ooit indruk gemaakt?

'Francis Bacon in het Gemeentemuseum Den Haag in 2001. Surrealistische en ontregelende kunst als *Studie naar Velázquez' portret Paus Innocentius X*. En ik heb videokunst ontdekt, zoals *The Greeting* van Bill Viola en *Guards* van Francis Alÿs. Fascinerend.'

Welke aankoop voor welk museum zou u graag willen steunen?

'Graag zou ik de aankoop van werk van hedendaagse kunstenaars steunen. Op de lopende dubbeltentoonstelling over Turner zijn verschillende kunstenaars te zien die daarvoor in aanmerking komen. Met Caius hebben we tot nu toe juist oude kunst gesteund, vorig jaar het Petrusbeeldje. Door het verhaal dat dit beeldje ons nu nog vertelt, is het prachtig daaraan bij te dragen.'

GESTEUND DOOR HET THEMAFONDS MODERNE EN HEDENDAAGSE KUNST

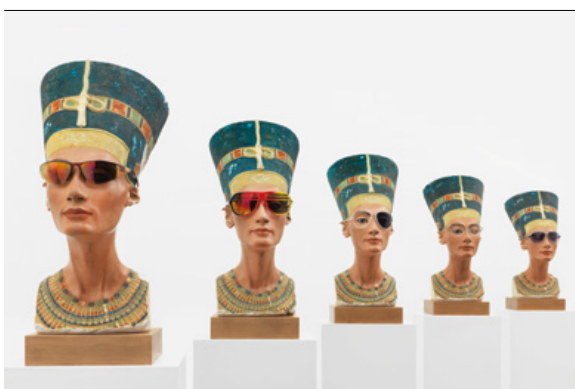
'Eigentijds en steeds verrassend'

Een lid van de Vereniging Rembrandt schreef ons: 'De eigenzinnige kunst van Isa Genzken is zo divers dat bijna iedereen er wel een klein beetje van kan gaan houden. Genzken daagt je uit en stelt het beeld dat je van iets hebt op de proef. *Zwei Lampen* is hier een prachtig voorbeeld van! Eigentijds en steeds weer verrassend. Haar werk hoort thuis in de Collectie Nederland. Fantastisch dat de Vereniging Rembrandt de mogelijkheid biedt om via een Themafonds je gift specifiek aan één verzamelgebied toe te wijzen!'

ze te maken gehad met fondsen die aankopen steunden, maar iets als de Vereniging Rembrandt bestaat daar niet. 'Heel uitzonderlijk, ook door de lange geschiedenis,' noemt ze die. 'De eerste schenking was al in 1958, en als je kijkt naar het lijstje kunstenaars van wie we werken in de collectie hebben dankzij de Vereniging Rembrandt: De Kooning, Matisse, Mondriaan, Picasso... Dat is echt *amazing*'♦

Gerdien Wuestman

Redacteur van het *Bulletin van de Vereniging Rembrandt*

De tentoonstelling *Isa Genzken: Mach Dich hübsch!* is van 29 november tot 6 maart 2016 te zien in Stedelijk Museum Amsterdam.